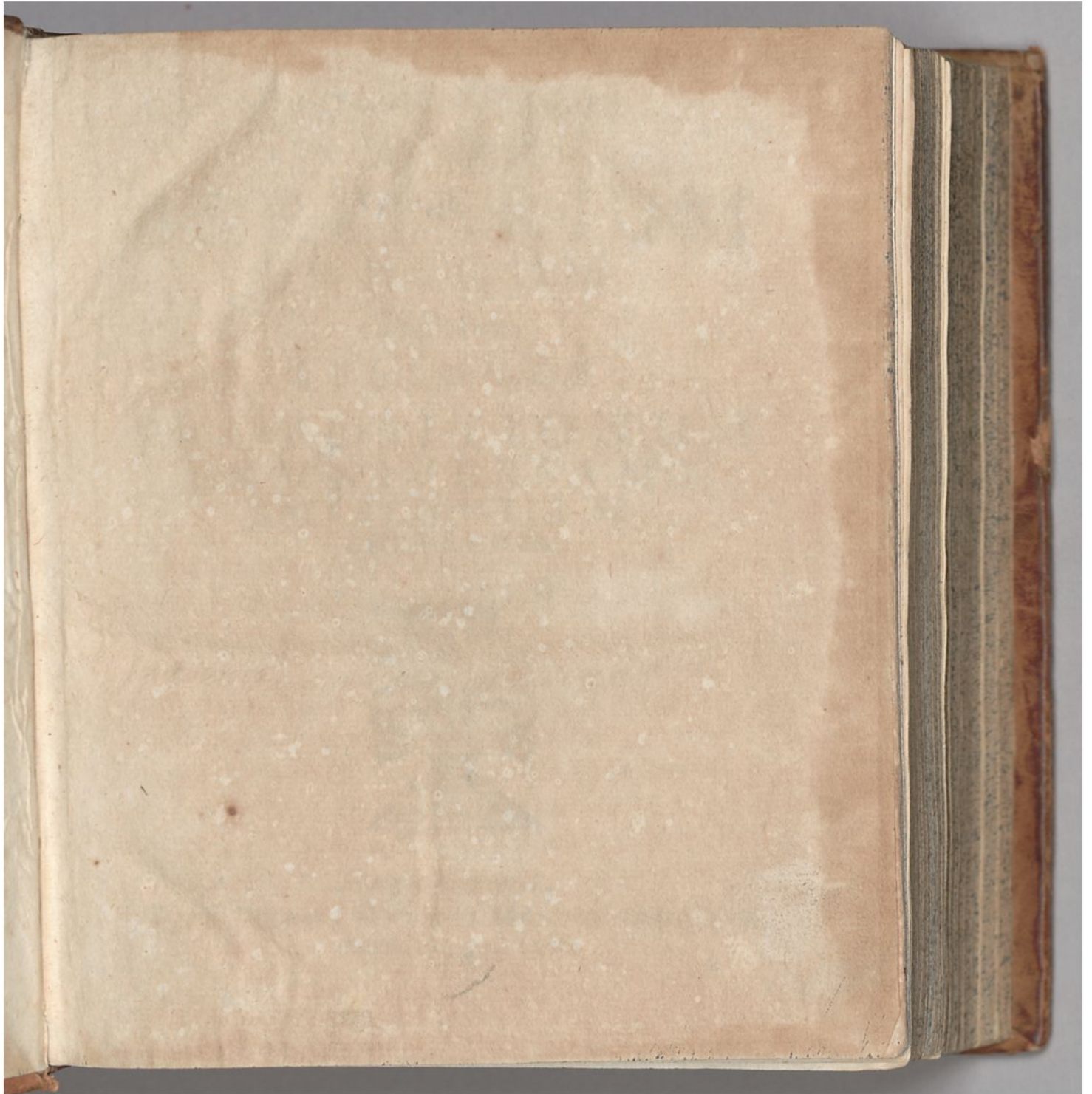

Leibn. Marg.
41

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Lebn. Marg. 41, Lebn. Marg. 41, Stück 11, [3] - -

Varia ethica.

EXERCITATIO ACADEMICA
DE
DVELLIS
Q U A M

DEO FELICITER ADJUVANTE

PRÆSIDE
HENRICO VFFELMANNO

S. Theol. Lic. & Moraliū Prof.

Publ. Ordin.

Publicè excutiendam proponet

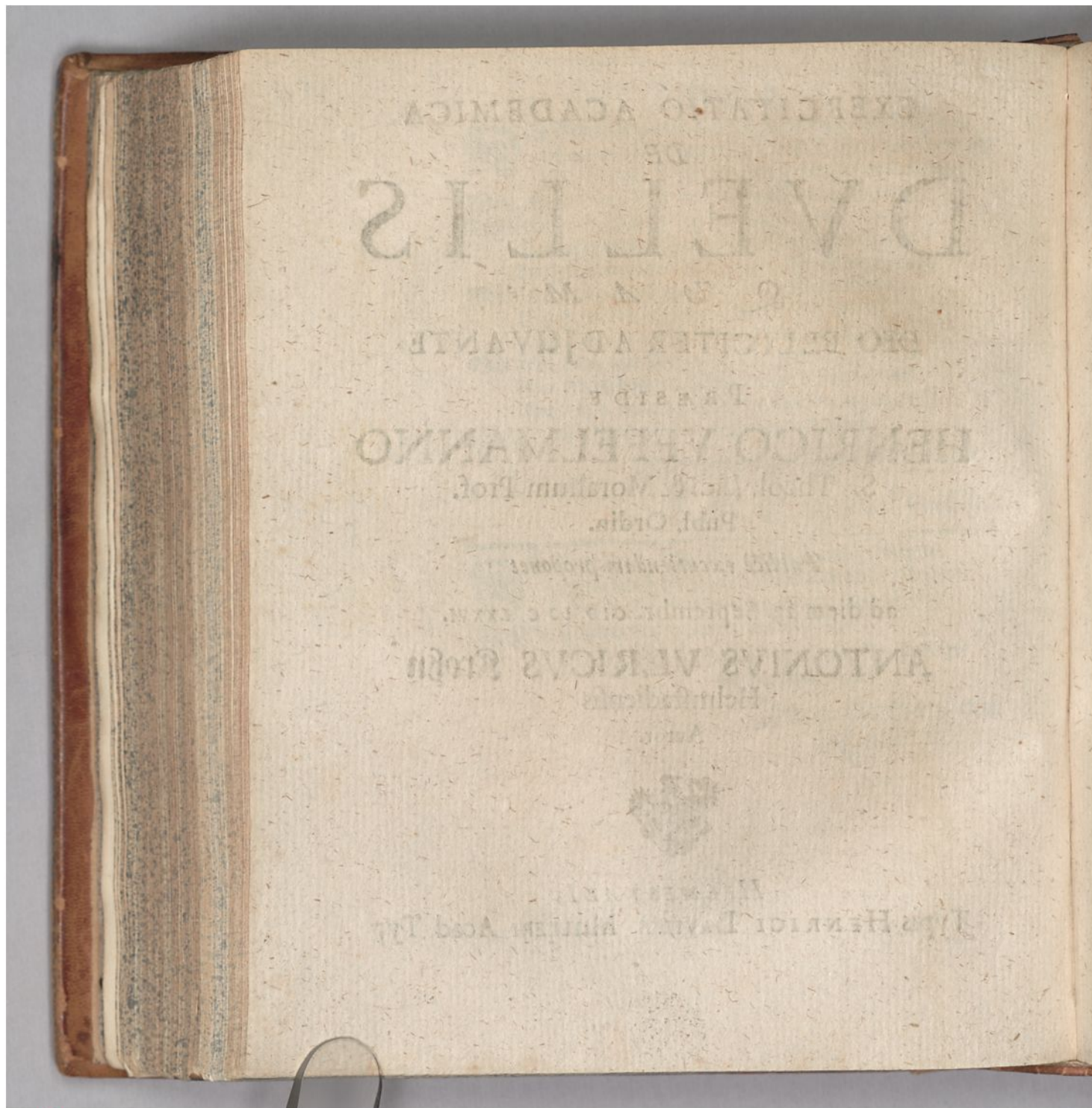
ad diem 23. Septembr. c15 15 c LXXVI.

ANTONIUS VLRICVS Krohn
Helmstadiensis

Autor.

HELMESTADT,
Typis HENRICI DAVIDIS MULLERI Acad. Typ

I. N. D.

THESIS I.

On inter postrema corrupti hujus seculi vitia connumeranda sunt Duella, quæ ita passim increbuerunt & invaluerunt, ut generosi quique haberi viderique velint duellatores optimi, magno Reip. malo, certo Diaboli lucro, æterno congregientium vel periculo vel damno. Qua de pessima consuetudine cum præsentis disputatione agere animus sit, te, summe Deus, qui fons es omnis salutaris doctrinæ, supplex oro, ut Spiritu tuo sancto mihi, dum id agere conor, adesse, & ingenii vires, quò labor coeptus feliciter cedat, clementer elargiri velis!

II. Ante verò, quàm rem ipsam aggrediar, pauca de origine Duellorum præmittam. Magnus Hugo Grotius lib. 2. de J. B. & P. n. 8. illam arcessit à judiciorum defectu. Priscis enim gentium temporibus cum judicia nondum constituta, aut non sufficiens eorum esset autoritas, quilibet se suaque armis, bellis, & duellis defendere, & cædes aliaque facinora mutuis cædibus & infesta vi ulcisci solebat. *Cessante enim judicio, inquit Grotius lib. 1. cap. 3. n. 2. locus est bello. Cessat verò judicium vel momentaneè vel continuè. Momentaneè cessat, ubi*

A 2

ex-

expectari iudex non potest sine certo periculo & damno. Continue verò aut jure aut facto. Jure, si quis versetur in locis non occupatis, ut mari, solitudine, insulis vacuis, & quæ sunt alia loca, in quibus nulla est civitas. Facto, si subditi judicem non audiant, aut iudex aperte cognitionem rejecerit.

III. Quanquam verò judiciis constitutis duella, indeque provenientia vulnera, cædes, aliaque omnis generis mala quodammodo repressa fuerint, successu tamen temporis tanta iterum acceperunt incrementa, ut ad pristinos fermè mores ventum esse videatur. Tantus enim verò duellorum quondam erat usus, ut loco probationis rei occultæ haberi cœperint; quemadmodum legere est in legibus Longobardicis, Francicis, Bojariis, Ripuariis, Frisicis & aliis. Memorabile in primis certamen est, quod Parisiis, regnante Carolò, hujus nominis VI, inter duos Proceres de familia Comitum Alenconii, Guisum & Garongium, accidit. Dimicandi causa fuit stuprum, à Guisio Johannis Garongii uxori illatum. Causa ad Parlamentum delata est, & ibi per annum atque amplius agitata. Tandem cum illa (Garongi uxor) instaret factum, ille sedulò negaret; statutum, ut litem monomachia finirent. Quod etiam factum. Adfuit quidem eventus justæ causæ, interiiitque foedus adulter suspendiique insuper poena affectus est. Verùm si reum vincere contigisset, jam decretum erat, ut actoris uxor propterea, quòd falsò reum accusasset, flammis objiceretur; maritus verò, qua adversarius, ignominia poena afficeretur: quemadmodum è Roberti Gaquini historia Francica lib. ix. narrat *ιστορικώς* Philippus Camerarius, qui inter alia hæc quoque

que notatu dignissima addit: *Experientia & eventus singulorum certaminum declarare videtur, quòd Provocans succubuerit & pœnas suæ audaciæ dederit: idq. infinitis fere exemplis demonstrari possit.*

IV. Hæc verò duellorum superstitio cum magis magisque cresceret, magnosque motus & turbationes tam inter Proceres, quam inter plebejos & ceteros inferioris ordinis homines excitaret; Maximilianus I. Imperator Imperio nostro Romano-Germanico metuens, maturè istam morum & r. citatem reprimere & prorsus delere allaboravit, Regimentoque, ut & Camera Spi-rensishis judicio introducto constituit, ut lites in Imperio ortæ eò devolverentur, & justa æquaque sententia lata deciderentur. Quo tandem factò ferrei seculi asperitas emollita & in meliorem statum paulatim redacta est. Atque hæc de duellorum origine pro instituti nostri ratione dixisse sufficiat.

V. Jam ut ab etymologia ipsam tractationem ordiar, vocabulum duelli est antiquum latinum, non à duo, ut multi sibi persuadent, factum, quasi duellum sit tantum inter duas personas, sed eo modo formatum, quo Veteres duis bis; duonum bonum nominaverunt: ut adeò duellum sit nihil aliud quàm bellum, duellator quàm bellator, ars duellica quàm bellica, docente Marco Tullio in de perfecto Orator. Conf. Johan. Vorst. in tract. *de latinitate merito suspecta* cap. XIV. Aliàs latinis dici possit dimicatio, vel pugna singularis: Græcis *μονομαχία* à *μόνος* & *μάχη*, quia inter se non publica auctoritate, sed sua ipsorum contendant.

VI. Sumitur vox Duelli (quam rigidiores latinitatis observatores usui hodierno concedant) variis modis:

dis: & quidem (i) pro dimicatione singulari animi gratia instituta, quæ hastiludium sive Torneamentum vocari consuevit (ii) pro dimicatione duorum seria. Et hoc posteriori sensu duellum dividitur in publicum & privatum. Publicum est, quod autoritate Majestatis civilis publicæ utilitatis gratia suscipitur: quale fuit inter Davidem & Goliathum; inter ter geminos fratres Horatios & Curiatios, inter Ducem Gallorum & Valerium Corvinum, inter alium Gallum ac Torquatum; & inter tredecim Italos & totidem Gallos, de quibus & plurimis aliis legendi sunt historiæ scriptores. Publicum autem duellum iterum à nonnullis dispescitur in decretorium & prolusorium: prolusorium item in augurale & reale: de quibus publici duelli generibus copiosius agere instituti mei haut est.

VII. Privatum Duellum itidem non est unius generis: aliud enim est judiciale, aliud extrajudiciale; quibus nonnulli addunt duellum necessarium, idque vocant, quod quis ob defensionem sui rerumque suarum & ad injustam infaustoris vim propulsandam subit, quando scilicet judicis nulla suppetit copia. Et hoc licitum omnique jure permissum est: quod enim quisque ob tutelam corporis sui fecit, hoc jure fecisse existimatur. l. 3. de Iustit. & Jure. Et Cicero pro Milone: *non hæc scripta, sed nata lex est; quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex ipsa natura arripimus, hausimus, expressimus; ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, ut si vita nostra in aliquam vim incidisset, omnis honesta ratio esset expedienda salutis. Et nonnullis interjectis: hoc & ratio doctis & necessitas barbaris & mos gentilibus & feris ipsa natura præscripsit, ut omnium semper vim, quacumque ope possent, à corpore & vitâ propulsarent.*

IIX, Tria

IIIX. Tria autem in hoc, quod necessarium vocavimus, duello probè attendenda veniunt, si licitum illud omnino esse debeat, nimirum Causa, Tempus & Modus. Causa justæ defensionis est offensio injusta, quæ si absit, non defensio, sed vindicta, vel vis iniqua fuerit. Quod pertinet illud Ciceronis 1. Offic. c. vii. *Justitia primum munus est, ne cui quis noceat, nisi lacesitus injuria.* Interdum vero sufficit justus instantis periculi metus ex manifesta ad offendendum præparatione apparens. Nam primum ictum nemo exspectare tenetur, l. 3. §. 5. & 9. ff. de vi & vi armata, cum ei, qui exspectare velit, ante injusta poena luenda sit, quam justa repetenda. Sed, ut dixi, justus & moraliter certus ille metus, vel præsens invasionis periculum esse debet: nam qualiscunque periculi metus parandæ quidem defensionis, non verò occupandæ interfectionis jus dat. Summa est; causa duelli non alia esse debet, quam propullatio injuriæ seu jam factæ, seu inferendæ, seu nobis, seu nostris.

IX. Alterum in duello attendendum Tempus esse dixi. In continenti enim defensio armata fieri debet, neutiquam verò ex intervallo, & postquam certatio jam sedata est, l. 45. §. qui cum aliter ff. ad L. Aquiliam. Omnino ergo justæ defensionis limites excedit, qui aggressorem fugientem persequitur, illumque laedit vel plane occidit. Ordinat. crim. art. 142. ibi: *Und ihn aliers erst in der Nachfolge erschlagen hette.* Aggressore enim fugiente cessat vi offensionis, atque adeò causa justæ defensionis, quam inciso præced. esse dixi periculum præsens, & propter judicii opem vel continuè vel isto momento cessantem indeclinabile, ac forte, ut irreparabile damnum hinc sit exstiturum. Ad duellum
nam,

namque, tanquam dextremum salutis remedium, non nisi desperatis & deficientibus omnibus aliis lenioribus mediis, quæ in judiciis suppetunt, confugi debet.

X. Tertium idque ultimum requisitum est Modus, ut scilicet defensio sit proportionata offensione. Non enim quælibet offensio tutelam inculpatam reddit, ab ordinariaque homicidii poena liberat, sed illa demum, quâ in dubio vitæ discrimine constitutus dicitur invasus, ita ut periculum mortis aliter evadere nequeat. Quod si igitur invasus fuga sibi consulere & periculum imminens à se declinare possit, omnino ad eam arripendam est obligatus, eaque omissa impune aggressorem occidere nequit: quicquid etiam alii obvertant. Alia tamen ratio, si forte ipsa fuga cum periculo sit conjuncta: hanc enim nemo capessere tenetur, ne fugiendo periculum in periculum se fugiendo conjiciat.

XI. Atque his conditionibus probè observatis si defensor invasorem occiderit, ab omni poena tam ordinaria quam extraordinaria immunis est. Videatur Carpzov. part. 1. in pract. crim. quæst. 28. n. 17. Confer etiam constitutionem Carol. V. Imperatoris art. 139. ibidem: *Welcher eine rechte Nothwehr zu Rettung seines Leibes und Lebens thut/ und denjenigen / der ihn also benöthiget/ in solcher Nothwehr entleibet / der ist darumb niemand nichts schuldig.* Quod enim lege permittente sit poenam non meretur l. 4. Cod. ad L. Juliam de adulteris. Quod si verò injusta vi petitus limites inculpatæ tutelæ transgressus aggressorem occiderit, pro varii generis gradusque culpa variâ, sed extraordinariâ, poenâ afficitur, veluti relegationis, fustigationis vel multæ, uti gravissimè docuit Magnificus h. t. Vice-Rector Dn. D. Engel-

Engelbrecht Præceptor ac Promotor studiorum meo-
rum observantissimè colendus in prælectionibus suis
privatis ad l. 3. ff. de just. & jure. Addatur Menochius
de arbitris judicum quæstin. lib. 2. conf. 278. & seqq.

XII. Haftenus de duello necessario. Venio nunc
ad Duellum extrajudiciale (judiciale enim cum ab usu
planè recesserit, nolo quid olim circa hoc duelli ge-
nus obtinuerit, multis recensere, præsertim cum jam
tum supra hujus rei mentio quædam facta sit. Videri
interim de hoc duello possunt Christophorus Lehman-
nus lib. 2. Chron. Spir. c. 30. Alciatus lib. 2. parerg. cap.
ult. Bodinus de Rep. lib. 5. c. 1. & alii plurimi) Istud ve-
rò, (extrajudiciale puto) si uspiam in Germania cer-
tè nostra, nec in castris solum, sed etiam in Acade-
miis paci atque tranquillitati consecratis virtutisque &
doctrinæ officinis, adeo (quod dolendum) invaluit, ut
ferè quotidianum sit, & pro infami habeatur, qui
istud detrectat, & contra fortis prædicetur, laudetur,
animumque verè virilem gerere dicatur, qui vitæ &
animæ suæ prodigus crebrò in monomachias cœcus &
præceps fertur.

XIII. Voco autem duellum extrajudiciale, cum
duo pluresve sprete judiciorum & Magistratus autori-
tate iræ suæ, ambitioni, libidini, & adfectibus fræna
laxant & pro honore asserendo, vel injuria qualicunque
depellenda, privato ausu & temeritate furiosè decertant.
Breviùs sic describi potest: duellum extrajudiciale est
dimicatio singularis à privatis animo ulciscendi inita.
Vocatur hoc duelli genus aliàs Cyclopicum à Cyclo-
pùm gente, qua de summus vir Erasmus in suis Chiliad.
p. 711. refert, quod vitam valdè efferam & barbaram
B nullis

nullis legibus, nullaque disciplina constantem, gesserit. Nam duellatores quoque vitam prorsus dissolutam agunt, legibus tam divinis quàm humanis insuper habitis: Imo ea rabie laborant, ea impietate, ut si litare modo possint suis cupiditatibus, vitam libenter profundere, & apum instar unà cum stimulo animam ipsam ultioni ac voluptatibus infixam perdere velint.

XIV. Indequè nunc porro intelligatur necesse est, ejuscemodi decertandi genus prorsus illicitum esse. Adversatur enim divinis tabulis adeoque Deo ipsi; unde magnus gentium Doctor & de coelo vocatus Apostolus ad Rom. XIII. v. 29. scribit: *Non vosmet ipsos ulciscimini, quin potius date locum iræ: scriptum est enim: mihi ultio, ego rependam dicit Dominus.* Peccatur eodem in Magistratum quoque gravissimè, quia hoc neglecto sibi ipsi jus dicere conatur, cum tamen is idcirco sit constitutus, ne quis propria autoritate vindictam sibiumat l. ult. Cod. de vi privata. Non enim, inquit Paulus l. 176. de Reg. Juris, *singulis est concedendum, quod per Magistratum publicè fieri potest.* Et Gothofredus ibidem: *idcirco judiciorum vigor jurisq. publici tutela videtur in medio constituta, ne quisque sibi ipsi permittere valeat ultionem.* Peccatur denique eodem ut vel maximè in proximum, quem non minus atque se ipsum diligere quisque debet. Nec obstat, quod alter nos fortè offenderit. *Ego enim, inquit Servator Matth. 5. v. 44, dico & edico vobis, diligite inimicos vestros, benedicite iis, qui exsecrantur vos, benefacite illis, qui oderunt vos, & orate pro iis, qui vobis sunt in offensus vosq. persequuntur.*

XV. Quo-

XV. Quocunque igitur actu in Deum, Magistratum, & proximum peccatur ille non potest non esse summè illicitus & detestabilis. Atqui duellum est talis actus, quò in Deum, Magistratum, & proximum peccatur. Ergo duellum non potest non esse summè illicitum & detestabile.

XVI. At enim, si Magistratus concedat aut permittat alicui, ut cum altero in duellum descendat, num salva conscientia is illud suscipere potest? Sanè cum duellum sit jure divino & naturali prohibitum, Majestas civilis illud neque sine peccato permittere, neque quisquam privatus illud suscipere licitè potest. Majestas enim civilis licet legibus sit soluta in iisq; dispensare possit, non tamen illud ultra leges positivas humanas est extendendum; à legibus enim divinis communibus & naturalibus ne latum quidem unguem, uti ajunt, discedere potest. Proindeque cum Duella graviter in leges divinas & naturales impingant, haut excusandi sunt qui permissu vel jussu Magistratus duella suscipiunt. Mors enim potius, docente etiam Aristotele 3. Nicom. 1. esset oppetenda, & quivis cruciatus perferendi, quàm tale quid, quod jure divino & naturali prohibitum est, subeundum.

XVII. Ergone, inquis, Principes & Imperantes nullo modo subditis duella permittere possunt? Antequam respondeam supponendum permissionem aliam esse nudam, ita ut qui permisit sciverit quidem illud fieri, neque impedierit; aliam cum consensu. Etsi igitur Majestas civilis necessitate adaëta & metu majoris mali duella, ut & alia vitia interdum permissione

muda tolerare possit, non tamen eadem expressè concedere potest. Ratio diversitatis in aprico est: nam quod alteri facere non licet, id ei etiam expressè concedere non licet: talis enim concessio arguit consensum & approbationem, adeoque causam moralem. At verò posse imo debere interdum Majestatem vitia quædam in Rep. mali majoris metu tolerare, affatim demonstravit summus noster Politicus Dn. D. Conringius. in lib. de pace perpetua hypoth. 1.

XIIX. Cæterum personæ, quibus duellum perficitur, in duplici sunt differentia; illæ enim sunt vel principales, vel adjutrices. Principales plerumque duæ sunt, altera Provocans, Provocata altera. Quamvis vero vi nominis & vulgò Provocans is dicatur, qui alterum ad Duellum provocavit: sapientum tamen iudicio is meritò Provocans habetur, non tam qui provocavit, quam qui prior injuriam intulit, & sic quandam quasi necessitatem alteri ad duellum provocandū dedit. Quò spectat illud Aristotelis 5. Nicom. 8. §. 26. & seqq. *Quapropter rectè quæ per iram fiunt facta non putantur de industria. Non enim talium autor & causa est is, qui iratus facit, sed is, qui laceßit atq; irritavit. Ob injuria enim speciem animo objectam ira commovetur.* Confer l. 3. D. de injuriis. Hinc in legibus Academiae hujus ita expressè cautum: *qui convitiis aut contumeliosis dictis rixæ causam dedit, quasi prior manu laeserit, habebitur.*

XIX. Præter Provocatū & Provocantem dantur duellorum etiam administri & adjutores, qui vel inter-nunciorum vel arbitrorum munere funguntur & vel al-
teri

teri certamen, locum, tempus, armorum genus indicunt,
vel ipsam dimicationem moderantur, omniaque ad Cy-
clopica consuetudinis leges instruunt atque procurant.
Atq; hi, quia factum vitiosum approbant, promovent,
suadent, laudant, consilium præbent, nec prohibent
cum prohibere possent & deberent, eadem quâ ipsi du-
ellatores poena tenentur, uti ex aurea de principiis acti-
onum humanarum doctrina liquet. Hinc in novissima
S. Cæsar. Maj. ad S. R. Imp. Ordinum illustrissimos Le-
gatos Comitii Ratisbonensibus congregatos super du-
ellis resolutione dicitur: Es sollen auch ferner die jenigen/
welche die vermerckte provocaciones nicht also gleich der
Obrigkeit angesaget oder die duella zuverhindern vermöge
und nicht verhindert haben: Item auch diejenigen / welche
durch ihre Beywohnung und concurrentz die duellanten
in ihren Vorhaben stärken und animiren / als abwehren
gleichfalls der Gebühr nach unablässig gestraffet werden.

XX. Causas si videas, ob quas duella suscipi-
untur, illæ sæpe sunt frivola, apinæ, trica, quisquilia, &
si quid vilius istis. Inprimis vero famæ & existima-
tionis per alterius contumeliosa verba & obrectatio-
nes læsio justa provocandi causa credi solet. Quasi
verò vitæ innocentia & inde proveniens honesta bo-
norum opinio alicui per improbi hominis calumniam
eripi aut minui possit. Quin imo fama ut virtute &
honestis actionibus paratur: ita non nisi vitiiis & vitæ
turpitudine amittitur & dehonestatur. Nec est in
privati potestate alterius existimationi pro lubitu offi-
cere, aliàs tota facilè civitas per nefarii cujusdam ho-
minis contumeliam infamia adspergeretur. Age verò
B 3 alio-

aliorum injuria tuam infamet existimationem, non ideo tamen ad remedia extraordinaria & violenta, quibus demum ordinariis & legitimis cessantibus locus est, confugiendum est.

XXI. Varia autem suppetunt remedia ad hujusmodi calumniatorum malitiam vindicandam, nempe jus retorsionis, actionis ad palinodiam, actionis aestimatoriae & similium. Interdum etiam actio criminalis locum habet, praesertim si injuria illata sit atrox, uti hoc ex ore excellentissimi nostri Botticheri, Praeceptoris mei per aliquot annos fidelissimi, percepi, cum ad §. 7. & 8. Justit. de injuriis quondam ageret. Hac proinde remedia injuria laceffito, si omnino animo suo satisfacere velit, apprehendenda sunt, demensque illa & periculosa se ipsum ulciscendi ratio, quae nec Turcis nec gentilibus placet, prorsus abjicienda est:

XXII. Lubet verò Jesuitarum novorumque Casuistarum de tuendo honore dogmata vel potius portenta hic exhibere paucisque excutere. Audiamus igitur Leonardum Lessium de hac materia si differentem: *Si nomini meo falsis criminationibus apud judicem vel viros honoratos detrahere nitaris, nec ulla ratione damnum illud fama avertere, nisi te occulte interficiam Petrus Navarra inclinatur licitum esse, & Bannez addens idem dicendum etiamsi crimen sit verum, si tamen est occultum, ita ut secundum justitiam legalem non possit pandere. Idem tenent quidam recentiores. Probari potest (1) quia si baculo vel alapa impacta velis meum honorem vel famam violare, possum armis prohibere, ergone si id coneris lingua: nam parum videtur referre, quo quis instru-*
mento

mento nitatur noxam inferre, si equè efficaciter noceat.
(II) contumelia armis impediri possunt, ergo etiam de-
fectiones (III) periculum famæ equiparatur periculo vitæ.
Atqui ob periculum vitæ evadendum licet occidere.
Ejusdem farinae sunt, quæ Franciscus docet tr. 5.
disp. 36. num. 118. unde licebit Clerico & religioso ca-
lumniatorem gravia crimina de se vel sua religione spargere
minantem occidere, quando alius defendendendi modus non
suppetit, uti suppetere non videtur, si calumniator sit para-
rusea vel ipsi religioso vel ejus religioni publicè coram vi-
ris gravissimis impingere. Sed valeant isti novi Ca-
suiistæ cum novis suis portentis. Longè rectius Grotius
lib. 2. de J. B. & P. c. 1. n. 10. hac de re scribit: quid si ve-
rò aliquis de nobis dicat, quod creditum apud bonos existi-
mationem delibaret? hunc quoque occidi posse sunt qui do-
cent. Mendosè admodum, & contra naturæ jus; nam inter-
fectio ista non est modus apius ad tuendam existimationem.

XXIII. Sed quid habendum de injuria reali v. g.
alapa, licetne hanc duello ulcisci? Quod si denuò Ca-
suiistarum & Jesuitarum sententiam rogemus affirmabi-
tur quæstio: Ita enim Escob. tr. 1. c. 7. n. 45: Annon
alapa percussus censetur tamdiu honore privatus, quamdiu
adversarium non interimit? At supra, opinor, sufficien-
ter probatum, injuriæ five realis five verbalis vindictam
privatam, siquidem judicis copia suppetat, illicitam esse.
Quod si vero quis ex justo dolore & indignatione subito
& e vestigiò injuriam realem nece aggressoris ulcisca-
tur, rectè statuunt consulti juris & æqui pœnam homi-
cidii ordinariam locum non habere, sed vel relegatio-
nem, vel amputationem manus vel sustigationem; non-

nun-

nunquam etiam gratiosam remissionem pro circumstantiarum diversitate.

XXIV. Quod si vero injuria nondum sit illata, sed adhuc immineat, putant nonnulli Casuistæ, eam arcendam esse cum nece aggressoris. A quibus haud longè abire videtur Grotius ipse lib. de J. B. & P. c. i. n. 10. ubi sic disserit: *Si cui periculum immineat alapa accipiendæ aut mali similis, huic quoque jus esse id arcendi cum cade inimici sunt, qui putant. Ego si mera justitia expletrix respiciatur, non dissentio. Quanquam enim inæqualia sunt mors & alapa, tamen qui me injuria parat efficere, is eo ipso mihi dat jus h. e. facultatem quandam moralem adversus se in infinitum, quatenus aliter malum illud à me arcere nequeo. Charitas quoque non videtur nos hic obstringere per se in gratiam nocentis. At lex Evangelica omne factum illicitum reddidit, jubet enim Christus alapam accipi potius, quàm adversario noceatur, quando magis occidendum verat alapæ effugiendæ causâ. Ultima quidem hæc, si Socinianam de lege Evangelica hypothesin tollas, bene se habent. Quod verò scribit, existimatque, eum qui me paret injuria adficere eo ipso mihi jus dare adversus se in infinitum ejus avertendæ causâ, ex veritatis tripode non est. Ex superioribus enim liquet, rectæque ratio dicat, in vindicando modum esse servandum, nullamque defensionem justam esse, nisi proportionata sit offensionis: idque ipsum exigit quoque justitia expletrix sive ἐπληρωτική, cujus quippe præceptum hoc est:*

ad sic

*Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas
Ne scutica dignum horribili sectere flagello.*

XXV. Quæ

XXV. Quæ licet ita sese habeant, dubitari tamen video, an idem vel de Nobilibus vel de militibus sit afirmandum, illi enim cum generosi & fortes videri velint, ejusmodi injurias magni solent æstimare, & propterea suæ dignitati conveniens fore putant illas gravissimè vindicare & ulcisci. Quæritur igitur, an illis id permissum sit, nec ne? Cum autem duella jure divino communi & naturalisint prohibita; Nobiles autem & milites, haut secus atque alii hiscè juribus obligentur, neutiquam iis privilegium aliquod hic concedendum est. Quid quod Nobiles, imprimis virtute tales, soleant esse magnanimi, magnimi autem docente Aristotele 4. Nicom. c. 3. injurias præsertim leves generosè contemnunt domestico nixi conscientiæ testimonio illas in se cadere haut posse: Graves vero ad judicem deferunt, nullamque in propria vindicta, uti nonnulli, gloriolam quærunt, probè quippe tanquam docti & prudentes viri, intelligentes in ea Fortitudinem haut esse sitam.

XXVI. Speciatim verò milites quod attinet tantum abest, ut illis cum altero duello congredi fas sit, ut potius in maximam pœnam incurrant, si legibus militaribus, ducibus judicibusque spretis in suos Comilitones aliosque sæviant, uti hoc clarissimè colligitur aus den articul Brieff des Maximiliani II. ibidem: ein Soldat der den andern ohn erlaubnis dessen welcher in Quartier das Commando hat / ausfodert / sol am Leben gestraffet werden / der Corporal aber oder andere / wenn sie zweien Soldaten lassen hinausgehen sich zu balgen sollen ohn gnade am Leben gestraffet werden. Et audite Principem

C

Condæ-

Condaëum militem excellentissimum. Anno superioris
seculi octogesimo secundo Mompelii injecta de nimia jam
tum detestabilium duellorum frequentia mentione, cum
Isaacus Valdraus Mojus, qui cum aliis è Nobilitate aderat,
ea decoris tuendi, cui vitam verè nobilis animus posthabere
teneatur, necessitate excusaret, Condaëus summo & tanto fa-
stigio digna gravitate interfatur & magno errore homines
in eo decus veramq; gloriam reponere dixit, quod gloria
Dei, ad quam omnia nostra consilia & actiones dirigere de-
bemus & mandatis ejus, in quorum observatione vita no-
stra consistit, adversaretur, nec nisi pro patria jussu Princi-
pis aut inculcata corporis tutela cuiquam gladium strin-
gere fas esse pronuntiavit. Conversaq; ad pastorem, qui
post sedile stabat, facie, quò majorem sententiae suae fidem
adstrueret, ab eo coram quesivit, an salva conscientia ad
privatas injurias ulciscendas ad certamen pervenire liceret?
Cum ille non licere, nec nisi cum certo damnationis aeternae
discrimine fieri respondisset, hoc jam constanter inquit tenete,
& auctore me qui pro decore & gloria vestra ultro me prado-
nem & sponsores offero, illas de decore & gloria erroneas opi-
niones ex animis vestris imposterum delete. Thuanus de
vita ejus lib. 2.

XXVII. Nulli igitur sive sit Nobilis sive miles,
sive alius cujuscunque ordinis & conditionis homo
duellandi atrocitas est concessa: sed potius gravissima
poena in ejusmodi duellatores constituta quæ pro
varietate Regnorum, Ducatum & provinciarum variat.
In nostro Imperio Rom. Germanico ultimum suppli-
cium is, qui alterum duello, sive sit Provocans sive Pro-
vocatus, interfecerit, subire tenetur, uti videre est ex
dicta

dicta Cæs. Maj. ad Ordinum Legatos super duellis resolutione, quam celeberrimus hujus quondam, nunc Chiloniensis Academiae Doctor Dn. Rachelius dignose tractatui de duellis mantissæ loco adjecit, è qua hæc pauca hic inferam: da es den weiters nicht nur zu wirklichen duellen und Balgen kommen/ sondern dadurch auch eine entleibung geschehen sol alsdann die ordentliche Straffe des Todtschlägers wieder den Thäter oder entleiber ohn unterscheidt/ ob derselbe gefordert hat oder gefodert worden/ er sey Beleidiger oder Beleidigter ohn respect der Person des Standes und Freundschaft/ erkennet/ und ohne mittel vollstreckt/ und dawieder einiger appellation, intercession oder Fürbitten nicht stadt gethan: Deren Balgern aber/ welche in duelltodt blieben keine Begräbnis in Kirchen oder Freidhoff zugelassen werden.

XXVIII. In Gallia vetita duella sub vitæ poenæ & omnium bonorum confiscatione. Additumque præterea, ut cadavera interfectorum per urbis vias infamati crati imposita ad scalas Gemonianas à carnifice protrahantur, & patibulo suffigantur. Hæc poena verò licet sit satis gravis, tanto tamen duellandi furore æstuant Galli, ut poena hac à duellis subeundis non deterreantur. *Gliscit enim ex vetito autoritas crimini, inquit Gramondus, majoriq; post legem licentia grassatur ille furor. Mirum, Gollos, qui passim mutabiles sunt, in eo pugna genere adeo constantes esse, ut non Dei, non Regum legibus, non mansuetudine flecti possint, ut ex gladiatoria Palæstra transeant in homines Christianos. Idemque lib. 3. ad annum 1617. ita pergit: Prævaluit libido in sanguinem, gladiatorum virtus, agnitumq; tandem malo experimento, monomachiam*

machiam apud Gallos pro virtute acceptam Nobilibus, unumque e criminibus esse qua verabuntur semper & semper valebunt.

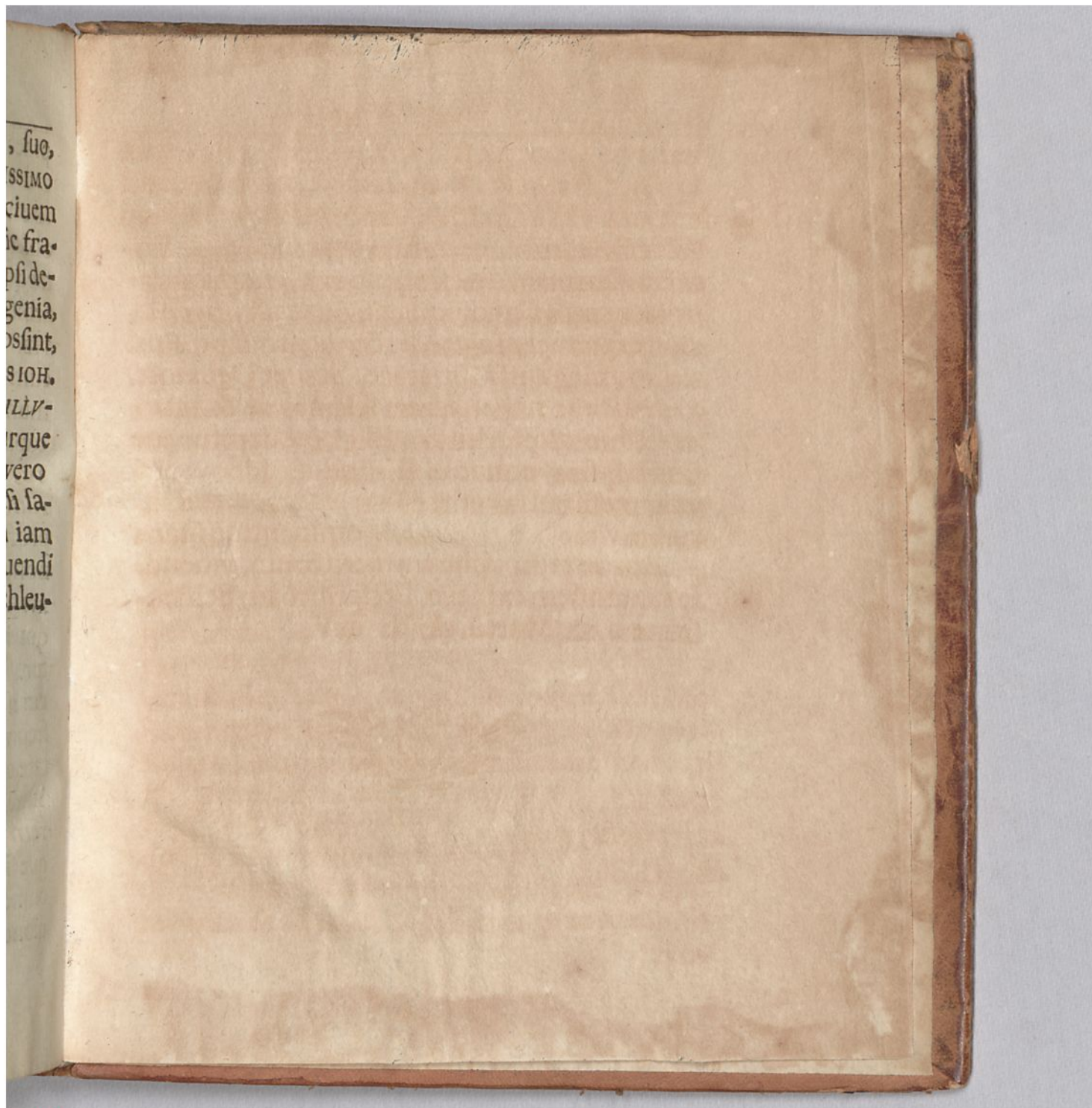
XXIX. In Belgio duellatores tempore Philippi II, Alberti & Isabellæ infamia notabantur, Nobilitatis insigniis privabantur, honoribus, officiis & dimidia parte bonorum exuebantur. Et præterea si in loco ad duellum constituto conspiciebantur, ultimo supplicio affecti omnia eorum bona fisco applicabantur. Multa etiam edicta & leges circa duella in Svecia, Dania aliisque regnis & provinciis promulgata extant: quæ omnia hic exponere cum nimis longum & tædiosum sit futurum pedem hic figo & fertilissimum dicendi campum ingressus spicilegiis quibusdam collectis contentus cætera

— — — *Spatiis exclusus iniquis*
Prætereo, atq. aliis post me memoranda relinquo.

Gloria domino à quo omnia, &
ad quem omnia.

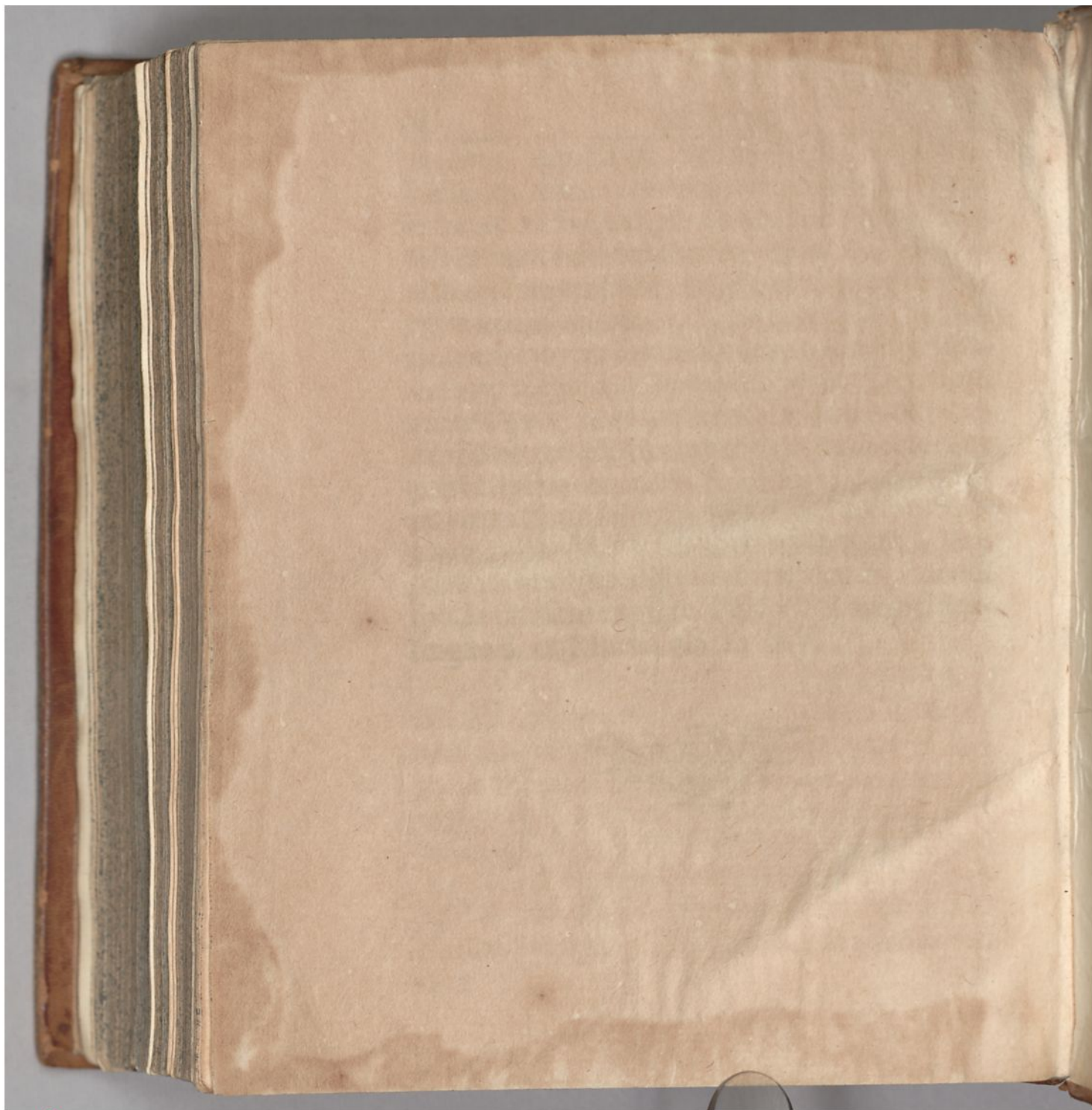
F I N I S.

, suo,
SSIMO
ciuem
ie fra-
plide-
genia,
osint,
s IOH.
LLV-
rque
vero
si sa-
iam
uendi
hley-

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Lebn. Marg. 41 Lebn. Marg. 41, Stück 11, [26] - -

6832

35

GWLB Hannover

036 855 901

IV 5 A

40

685

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ BIBLIOTHEK
NIEDERSÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Signatur: ZEN Lebn. Marg. 41 Lebn. Marg. 41, Stück 11, [27] - -

